JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Ahtamo, Valtteri

Title: ”Kun veljistä tuli Natoon pyrkiviä natseja, vaihtoehdoksi jäi teloitusrangaistus” : näin Venäjä oikeuttaa hyökkäyssodan Ukrainassa

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja, 2022

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/

Please cite the original version:

Ahtamo, V. (2022, 28.6.2022). ”Kun veljistä tuli Natoon pyrkiviä natseja, vaihtoehdoksi jäi teloitusrangaistus” : näin Venäjä oikeuttaa hyökkäyssodan Ukrainassa. Politiikasta. https://politiikasta.fi/kun-veljista-tuli-natoon-pyrkivia-natseja-vaihtoehdoksi-jai-teloitusrangaistus-nain-venaja-oikeuttaa-hyokkayssodan-ukrainassa/

Politiikasta
Tutkimuksesta ajankohtaisesti ja ajattomasti

”KUN VELJISTÄ TULI NATOON PYRKIVIÄ NATSEJA, VAIHTOEHDOKSI JÄI TELOITUSRANGAISTUS” – NÄIN VENÄJÄ OIKEUTTAA HYÖKKÄYSSODAN UKRAINASSA

28.6.2022

28.6.2022 POLITIIKASTA LEHTI ARTIKKELIT, VALTTERI AHTAMO 0

Kuva: Samu Karjalainen/ freepik.com.

Lukuaika: 5 min.

Venäjä on oikeuttanut hyökkäyksensä Ukrainaan paitsi vetoamalla pyrkimykseen estää Naton laajeneminen, myös väittämällä puhdistavansa naapurimaansa natseista. Mikä rooli fasisminvastaisella retoriikalla on, ja mistä Kreml sen alkujaan ammensi?

Venäjän presidentti **Vladimir Putin** järisytti maailmaa käynnistäessään suurhyökkäyksen Ukrainaan. Sodan ensimmäisten viikkojen tapahtumat järkyttivät kuitenkin epäilemättä myös Kremlissä. Ukrainan vahva puolustus ja

Valtteri Ahtamo

Valtteri Ahtamo on Venäjän geopoliittisten operaatioiden retoriikkaan erikoistunut väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopistosta.

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). Lue lisää tekijänoikeuksista.

Selaa arkistoa

Arviot
demokratia
Euroopan unioni
Venäjä
populismi
Suomi
Yhdysvallat
Retoriikka
Turvallisuuspolitiikka
Media
Maahanmuutto
ilmastonmuutos
Yliopisto
Tutkimus
Eurooppa
Tasa-arvo
Terrorismi
talous
Ulkopolitiikka
Vaalianalyysit

länsimaiden talouspoliittinen vastaisku romuttivat Venäjän suunnitelman Ukrainan hallinnon syrjäyttämisestä nopeasti ja kohtuullisin kustannuksin.

Vaikuttaa siltä, että virhearvioihin perustunut invaasio on kehittymässä mittavaksi Kremlin aikaansaamaksi katastrofiksi, joka runtelee Ukrainan ja Venäjän lisäksi esimerkiksi globaaleja ruokamarkkinoita.

Putinin hallinto ajoi itsensä sekä retorisesti että käytännössä pakkovoiton eteen, mutta sotamenestyksen saavuttaminen näyttää vain vaikeutuvan, kun Ukrainan vastaanottaa yhä enemmän Venäjän sotavoimaa kuluttavia länsiaseita.

> *Maansa sotamenestykseen tottuneet kansalaiset hahmottavat yhä konkreettisemmin, ettei kyseessä ollutkaan lyhytaikainen elintason taantuma vaan uusi ankeampi normaali.*

Sodan pitkittyessä venäläistä väestöä on myös vaikeampi pitää pimennossa kasvavilta tappioilta ja sanktioiden vaikutuksilta. Maansa sotamenestykseen tottuneet kansalaiset hahmottavat yhä konkreettisemmin, ettei kyseessä ollutkaan lyhytaikainen elintason taantuma vaan uusi ankeampi normaali. Paluuta arkeen ei ole näköpiirissä, jos Euroopan unioni supistaa merkittävästi energian tuontiaan idästä.

On kuitenkin aikaista arvioida, millä tavoin pitkittynyt sota ja taloustaantuma heijastuvat Putinin suosioon ja valtion vakauteen. Kreml voi vielä onnistua valtaussodassa ja sen myötä haihduttaa niin kutsutun erityisoperaationsa hinnan voitonriemuisen kansanosan mielestä.

Paikallinen paholainen oikeutuksen keskiössä

Toistaiseksi sodalla ja Putinilla on vankka tuki Venäjällä, kertoo Levadan raportti. Tuloksessa on toki huomioitava totalitaarisen kontekstin aikaansaamat lisäprosentit – Putinin suosio ei ole Venäjällä ainakaan laskenut sotaa edeltävältä tasolta.

On huomionarvoista, ettei valtionjohto tuottanut hyökkäykselle edeltä käsin virallista perustetta. Putin kielsi toistuvasti sodan mahdollisuuden, kunnes käynnisti sen sotaa oikeuttavilla puheillaan.

Suoraviivainen sotaretoriikka olisi vain todentanut Yhdysvaltojen julkistaman tiedustelutiedon Venäjän hyökkäysaikeesta ja vienyt siltä sen vähäisenkin yllätyksellisyyden. Toisaalta Kreml pystyi luottamaan taustapropagandaansa, jota valtionmedia oli suoltanut kahdeksanvuotisen Itä-Ukrainan sodan kontekstissa.

Aiemmin veljeskansana kuvatut ukrainalaiset leimattiin vihollisiksi, samalla kun Donbassin separatistialueen "pelastaminen" esitettiin toiminnan oikeutuksena. Lisäksi laajempi venäläinen historiapolitiikka on pohjustanut sotaisampia tulkintoja.

Tarkennettu haku

Hakusana

…

Ajanjakso

mm/dd/yyyy

mm/dd/yyyy

Kirjoittajat

Kaikki kategoriat

Avainsanat

Kaikki avainsanat

Hae

Uusimmat podcastit

Politiikasta
Apuraha, tunteet j…
SOUNDCLOUD

117

Politiikasta - Apuraha, tunteet ja polit… 117
Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jä… 186
Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jä… 146
Politiikasta - Politiittisen osallistumise… 201
Politiikasta - Edustajuus puntaroiviss… 3.1K
Politiikasta - Yritykset, yhteiskunta ja … 166
Politiikasta - Vaalipolitiikkaa ja kansal… 185

Latest tracks by Politiikasta

Privacy policy

Vaikka kotiyleisöä oli valmisteltu jonkinlaiseen operaatioon, on ilmeistä, että sotatoimien luonne tyrmistytti lukuisat älymystön ja nettisukupolven edustajat – puhumattakaan niistä venäläisistä, joilla on lähiverkostoa Ukrainassa.

> *Putin kielsi toistuvasti sodan mahdollisuuden, kunnes käynnisti sen sotaa oikeuttavilla puheillaan.*

Hallinto reagoi sotavastaisuuden mahdolliseen leviämiseen tehostamalla sensuuria ja vaientamalla toisinajattelijoita yhä voimakkaammin. Toimenpiteet eivät kuitenkaan olleet kannatuksen ylläpitämisen kannalta välttämättömiä.

Venäjällä ei ole voinut järjestää vuosikymmeneen näkyviä mielenosoituksia, eivätkä keskivertovenäläiset usko muutoinkaan ruohonjuuritason aktivismin muutosvoimaan. Tätä vastoin Kremlin tuottamat ajatusrakennelmat puhuttelevat tehokkaasti hiljaista enemmistöä, jonka puolelleen voittaminen voisi onnistua, vaikka vastassa olisikin aito sisäpoliittinen oppositio.

Venäjä on perustellut hyökkäystään väittäen sen olevan välttämättömyys Naton laajenemisen estämiseksi ja Ukrainassa rehottavan natsismin kitkemiseksi. Siinä missä Nato on jo pitkään edustanut Kremlin länsiretoriikassa demonia, fasistiseksi käsitetyllä Ukrainalla on lyhyempi historia ja lähinnä Venäjän sisäinen kaikupohja.

Lännessä natsikorttia onkin pidetty absurdina, sillä Ukrainan presidentti **Volodymyr Zelenskyi** on taustaltaan juutalainen, eikä Azovin rykmentin äärioikeistotaustan perusteella voida puhua Ukrainassa rehottavasta ilmiöstä. Muukalaisvihamielisyyttä on maltillisessa mittakaavassa kaikkialla, mikä tarkoittaa Kremlin oikeutuslogiikalla sitä, että Venäjä olisi voinut yhtä lailla ryhtyä denatsifioimaan minkä tahansa muunkin valtion.

Vaikka hyökkäyksen perimmäiset syyt palautuvat länsimaiden ja Venäjän geopoliittiseen kilpaan, jonka osalta Venäjä yrittää voimakeinoin säilyttää Ukrainan etupiirissään, Kreml tarvitsi oikeutukseensa uhkaavan lännen rinnalle Ukrainaan paikantuvan demonin. Sen sijaan että ukrainalaiset olisivat jääneet Naton laajenemisen estävässä sodassa sijaiskärsijöiksi, heistä itsestään piti tehdä kotiyleisön silmissä rangaistuksensa ansaitseva paha.

> *Muukalaisvihamielisyyttä on maltillisessa mittakaavassa kaikkialla, mikä tarkoittaa Kremlin oikeutuslogiikalla sitä, että Venäjä olisi voinut yhtä lailla ryhtyä denatsifioimaan minkä tahansa muunkin valtion.*

Natsivihollisen valinta oli loogista, sillä se edustaa voitonpäivää juhlistavalle sankarikansalle voimakkaita tunteita herättävää antagonistia, jota vastaan syväkulttuurinen identiteetti velvoittaa toimimaan.

Näillä kahdella demonilla on Venäjän sotaretoriikassa omat uhrinsa. Nato uhmaa Venäjän valtiollista turvallisuutta, mutta Ukrainan natsit ovat turvallisuusuhka venäläisväestölle. Jälkimmäisen inhimillisyys vetoaa kotiyleisöön suoremmin, varsinkin, kun Kremlin propaganda paikansi korostetusti venäläisten

maanmiesten kohtaaman vaaran Itä-Ukrainan separatistialueelle. Väitteen mukaan fasistinen Kiova aikoi suorittaa siellä venäläisten kansanmurhan.

Käytännössä Krimin valtauksen jälkeen Kreml on voinut kehystää kaikki Ukrainan Venäjän aggression vastaiset toimet äärioikeistolaiseksi russofobiaksi, mikä on vähitellen tehnyt fasistisesta Ukrainasta retorisen selviön.

Natsiretoriikan alkuperä

Liikevoima Kremlin natsiretoriikalle syntyi alkuvuonna 2014 Ukrainan sisäisestä kriisistä. Venäjän valtiojohto ammensi käsityksen fasismin noususta naapurimaassa kolmen tapahtuman sarjasta, jossa ensimmäinen episodi käsitti presidentti Viktor Janukovytšin hallinnon ja Euromaidanin mielenosoittajien välisen konfliktin väkivaltaisen kärjistymisen. Siihen saakka Kreml oli kehystänyt marraskuussa 2013 alkaneen sisäpoliittisen kriisin Venäjälle etäiseksi, Ukrainan sisäiseksi asiaksi.

Retorinen käänne tapahtui ulkoministeri **Sergei Lavrovin** viitatessa mielenosoittajiin radikaaleina ääriryhminä ja antisemitisteinä, jotka olivat aseistautuneet asevarastojen varusteilla, vallanneet hallintorakennuksia sekä pahoinpidelleet poliiseja ja virkamiehiä. Hän myös sysäsi ääriryhmien toiminnan Ukrainan opposition vastuulle, millä loi käsityksen laajemmasta äärioikeistolaisen pahuuden keskittymästä.

Seuraavaksi tapahtui vallankumous: kapinalliset pakottivat Janukovytšin pakenemaan Kiovasta, minkä jälkeen valtaan noussut parlamentti erotti presidentin. Erotusprosessi suoritettiin kuitenkin Ukrainan perustuslain vastaisesti.

Lisäksi juuri ennen maanpakoaan Janukovytš ja opposition edustajat allekirjoittivat sopimuksen, jossa sisäpoliittinen kriisi olisi ratkaistu muun muassa presidentin valtaa rajoittamalla sekä samana vuonna järjestettävillä presidentinvaaleilla. Sopimus, joka olisi mahdollistanut istuvan presidentin syrjäyttämisen laillisin ja demokraattisin keinoin, ei koskaan pitänyt.

> *Venäjän valtiojohto ammensi käsityksen fasismin noususta naapurimaassa kolmen tapahtuman sarjasta.*

Kremlin oli helppo tulkita tapahtuma opposition kavalana juonena. Venäjän tuolloinen pääministeri **Dmitri Medvedev** totesi, ettei aseellisen kaappauksen seurauksena vallan anastaneita voinut pitää legitiimeinä, mikä tarkoitti, ettei Ukrainassa ollut sillä hetkellä hallintoa. Itse Janukovytš vertasi tapahtumaa natsien valtaannousuun 30-luvun Saksassa, mihin myös Putin viittasi epäsuorasti päiviä Krimin valtauksen jälkeen.

Viimeisen ”todisteen” fasismin nousulle tarjosi uusi parlamentti äänestäessään valtion ainoaksi viralliseksi kieleksi ukrainan. Lain astuessa voimaan Venäjän kieli olisi menettänyt asiointikielen aseman puolella maan hallintoalueista, ja päätös olisi vaikuttanut laajan kansanosan arkeen. 27,5 miljoonaa käytti venäjää työkielenään ja vähintään neljännes väestöstä piti sitä äidinkielenään.

Vaikka presidentin tehtävää hoitanut **Oleksandr Turtšynov** kieltäytyi kielilain allekirjoittamisesta, hanke oli ehtinyt provosoimaan Krimin ja itäisen Ukrainan väestöä protestoimaan kaduille, mitä Kremlin oli helppo lietsoa.

Lavrov tulkitsi kielilain venäjänkielisten perusoikeuksien epäämisenä ja vihjasi Länsi-Ukrainassa riehuneiden ääriryhmien valmistautuvan puhdistamaan vallan kaapanneen opposition vastustajat. Muodostui käsitys, että äärioikeisto anasti Ukrainassa vallan, ryhtyi polkemaan venäläisten ihmisoikeuksia ja hyökkää heitä vastaan nationalistiradikaaleista koostuvilla joukoillaan.

Näin Kreml oli luonut Krimin miehittämisen kynnyksellä sekä kotiyleisöön että krimiläisiin vetoavan oikeutustarinan, jonka propagointi suoritettiin rivipoliitikkojen ja valtionmedian kaikukoppakampanjana.

Kohdeyleisö supistui, valtaaminen vaikeutui

Venäjän valtionjohto kehysti siis Janukovytšin jälkeisen hallinnon fasistiseksi ukrainalaisosapuolten toimintaa retorisesti kärjistämällä. Sen sijaan, että kyse olisi ollut tekaistusta valheesta, Kreml taivutti totuutta kohdeyleisölleen uskottavuuden sallimissa rajoissa. Euromaidanin mielenosoittajien joukossa riehuneet äärioikeistoryhmät, joita kiistatta oli mukana, nostettiin protestiliikkeen keskiöön ja linkitettiin oppositioon, jonka toimintaa kuvattiin muutoinkin salakavalaksi.

Valtaan nousseen opposition äänestämä kielilaki sisälsi jo lähtökohtaisesti nationalistisen sävyn, ja sen motiiveista oli vaikea poissulkea Itä-Ukrainan venäjänkielisen väestön ärsyttäminen. Juuri ennen Krimin miehitystä Kremlin kärjistykset kumuloituivat loogiseksi tarinaksi, jolla oli painoarvoa krimiläisten suostuttelussa alueliitoksen kannalle.

> *Natsismin jahtaaminen on kuitenkin paljastunut sotarikoksia pursuavaksi tuhoamissodaksi, joka on myös runnellut laajasti Donbassia.*

Kun Krimin liittäminen Venäjään vastasi krimiläisenemmistön toiveita, Donbassin asukkaista vajaa kolmannes puolsi eroa Ukrainasta vielä keväällä 2014. Tähän Venäjän valtionjohto nojasi aloittaessaan separatistien tukemisen heidän perustamissaan Donetskin (DNR) ja Luhanskin (LNR) kansantasavalloissa sekä sodassa Ukrainan hallinnon joukkoja vastaan. Tuolloin puolitiehen jäänyt DNR:n ja LNR:n alueliitos Venäjään oli oleellisesti myös vuoden 2022 invaasion taustalla.

Natsismin jahtaaminen on kuitenkin paljastunut sotarikoksia pursuavaksi tuhoamissodaksi, joka on myös runnellut laajasti Donbassia. On vaikea kuvitella, että DNR:n ja LNR:n ulkopuolella olisi jäljellä minkäänlaista kannatusta Venäjän federaatioon liittymiselle. Ihmiset ovat saaneet kokea omissa nahoissaan, että fasismi tuleekin idästä.

Kun paikallisväestön luottamus on menetetty, alueen todellinen integrointi on vähintäänkin pitkän kamppailun takana. Venäjän voittaminen valtaussodassa

edellyttääkin sekä alueiden fyysistä haltuunottoa että paikallisväestön suostuttelua puolelleen. Siinä onnistuminen näyttää vain vaikeutuvan, sillä nykypropagandan uskottavuus rajautuu lähinnä sodasta etäällä pidetyn kotiyleisön keskuuteen.

Valtteri Ahtamo on Venäjän geopoliittisten operaatioiden retoriikkaan erikoistunut väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopistosta.

Artikkeli on osa Ukrainan sota -juttusarjaa.

SOTA, UKRAINAN SOTA, VENÄJÄ

Jätä kommentti

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista.

Kommentti

Nimi *

Sähköposti *

Verkkosivu

☐ Tallenna nimeni, sähköpostiosoitteeni ja verkkosivusto tällä selaimella.

☐ Ilmoita sähköpostilla tulevista kommenteista.

☐ Ilmoita sähköpostilla uusista postauksista.

Lähetä kommentti

Seuraa meitä Facebookissa

Seuraa meitä Twitterissä

Meistä

Etusivu
Mikä?
Arkisto
Videot
Tapahtumat
Podcastit
Toimitus
Kirjoittajat
Politiikasta kouluissa
Terms & Privacy Policy

Seuraa meitä

Twiitit käyttäjältä @Politiikasta_fi

Politiikasta
@Politiikasta_fi

Venäjä on oikeuttanut hyökkäyksensä Ukrainaan vetoamalla pyrkimykseen estää Naton laajeneminen sekä väittämällä puhdistavansa naapurimaansa natseista. Mistä Kreml retoriikkansa ammentaa, pohtii väitöskirjatutkija Valtteri Ahtamo.#venäjä #ukrainapolitiikasta.fi/kun-veljista-t…

”Kun veljistä tuli Natoon py…
Venäjä on oikeuttanut hyökkä…
politiikasta.fi

Upota Näytä Twitterissä

Onko sinulla kysyttävää?

Ota yhteyttä

@ Politiikasta.fi ISSN 2323-7090